

Рецензия

по конкурса за „доцент“ по професионално направление 2.1.

**Филология /класически езици – фармацевтична терминология/ на
половин щат към Факултета по химия и фармация, СУ „Св. Климент
Охридски“, ДВ бр. 14/19.02.2016 г.**

с единствен кандидат гл. ас. д-р Михаела Панайотова Йорданова

**Рецензент: проф. д.ф.н. Мирена Славова, Катедра по класическа
филология, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“ (заповед № РД 38-
244/15.04.2016 г.)**

Единственият кандидат в конкурса за доцент по класически езици – фармацевтична терминология, д-р Михаела Панайотова Йорданова, е възпитаник на НГДЕК и е завършила специалността „Класическа филология“ в Катедрата по класическа филология на Софийския университет през 1989 г. От 1997 г. е щатен преподавател по класически езици и старогръцка култура в Нов български университет – София, като междуременно е преподавала латински език в Медицинския университет в Пловдив (2011–2012 г.), а от 2012 г. досега е хоноруван преподавател по латински език и фармацевтична терминология във Факултета по химия и фармация на СУ „Св. Климент Охридски“. През 2005 г. защитава дисертация на тема „Гръцки орфически свидетелства – сравнителен и интерпретативен анализ (V в. пр. Хр. – III в. сл. Хр.)“ в същия университет, с което придобива образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 05.03.01. Стара история. Специализирала е старогръцка култура във Виенския университет (1992–1993 г.). Научната степен на кандидатката и трудовият ѝ стаж отговарят на изискванията на чл. 53, ал.

1.-2. от Закона за развитието на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Публикациите, с които д-р Йорданова участва в конкурса, са 14. От тях седем (№15, 18, 19, 20, 21, 22, 23) могат тематично да се обединят – съгласно смисъла на чл. 24, ал. 3 от ЗРАС и пояснението на самата кандидатка в авторската справка – и да бъдат равностойни на хабилитационен труд с тема „Тракийският херос лечител Резос и магическото лечителство в Древна Тракия“. Приемам, макар и с известни резерви, че той би могъл да се разглежда като съответстващ на темата на обявения конкурс. Други шест публикации (№4, 8, 11, 13, 14, 16) оформят профила на д-р Йорданова като изследовател на орфико-дионисовите религиозни идеи в античността. На трето място кандидатката е предложила „Ръководство по фармацевтична терминология“ (106 с.), за което обаче няма документ, че е отпечатано или прието за печат.

Авторовата хипотеза, разгърната в предложените седем отделни проучвания, обединени от обща тематика в единно цяло, преполога съществуване на ранен царски епос за Резос, доколкото аналитичната омироведска школа възприема Омировия епос като синтез на по-ранни епически сюжети и сцени (да си припомним Цицероновото ...fuerunt ante Nomerum poetae, *Brut.* 71). В кадъра на подобна героика могат да се впишат редица царски династии в Егейска Тракия, в това число и тази на тракийския цар и троянски съюзник Резос. Версирана в предходните изследвания и познаваща съответните антични текстове, Йорданова се фокусира най-напред (статия №15) върху Десета песен на „Илиада“ (*Долония*) и схолиите към нея, като доказва с оригинален анализ сюжетна линия, противоречаща на класическата линия на песенна епическа възхвала (царски инсигнии без царска героика; смърт без подвиг). От друга страна, в

шестте циклически поеми, резюмирани от Прокъл в неговата *Христоматия*, са забелязани структурни паралели с легендарните предания за Резос от схолиите, а самите поеми според общоприетото мнение на епосоведите съдържат структурни ядра от предомиров героичен епос. Към тази аргументация се прибавя и неоспоримото наблюдение, че Еврипидовата трагедия *Резос* със спорно авторство е близка до циклическите поеми и нейният архетип е извън „Илиада“. Както е известно, драмата завършва с оплакване и пророчество на Музата, майка на Резос, че той ще се превърне в антроподемон и профет на Дионис Бакх. Йорданова вижда във всички гореспоменати съображения ясен знак за наличие на, както я нарича тя, стримонска епическа поема. Местен вариант на тази поема вероятно чува и Филострат (Нер. 62), когато, придружавайки император Каракала към Азия през 214–215 г., посещава родопското светилище на хероса Резос. На този аспект от култа към антроподемона Резос кандидатката се спира по-подробно в статия №20. В нея тя уверено борави с аналитичния инструментариум на филологията и антропологията, за да извлече максимална информация от недългото сведение на Филострат, че макар и убит при Троя, Резос всъщност обитава Родопите, отглежда коне, ловува и върши чудеса – животните сами идвали на олтара за жертва, а той отблъсквал чумата от планината. Авторката се опира на авторитетни изследвания на проблематиката и обрисова хероса Резос като обожествен мъртъв владетел, чиято жизнена мощ нараства след смъртта, когато той продължава да покровителства и да пази общността, концентрирал в следсмъртното си битие енергията едновременно на воин и на лечител, който защитава живота, здравето и плодовитостта и отблъсква епидемиите. Йорданова подсилва изводите си с интересни иконографски наблюдения върху изобразителните практики на Тракийския херос, назоваването му κύριος ἥρωας, разпространението на подобни релефи в светилището на

здравеносното божество Асклепий, както и с етимологически прочити на името Резос като култов апелатив, а не собствено име. Оригиналната идея за връзката между хероса лечител Резос и Тракийския конник предполага възможност за интерпретиране в нова светлина на семантиката на неговите изображения и търсене на първото по-сериозно съответствие мит-изображение в тракийската култура. Тези идеи са развити и в други статии, които представляват преводи или по-разширени варианти на гореспоменатите, а именно статия №19 „Immortal Mortal: Heroic Ideology in the Thracian Myth and Cult“ (= №20); №21 „Име и памет. Към етимологията на Резос“; №22 „Rhesos Anthropodaimon. Aspects of Thracian Heroisation“.

Задълбоченият интерес на кандидатката към лечителските практики в античността, мястото на аскезата във философията на орфиците и връзката между тялото и душата и начините за постигане на сакрална чистота (в това число и вегетарианските практики), положени в полето на бинарната опозиция религия/медицина, е демонстриран в статиите „Nagna thymata: антропологични аспекти на безкръвната орфическа жертва“ (№18) и *Healing and Sacred Medicine in Ancient Thrace* (№23). В тях д-р Йорданова показва версираност в проблематиката на орфическата доктрина и умело обогатява антропологичния прочит с други подходи за комплексно осветяване на изследвания феномен (например чрез изобразителния материал на апулийските вази). Тя компетентно анализира античните свидетелства, прави сравнителни анализи, очертава смело типологични паралели и открива константни елементи в легендарната традиция на Северните Балкани, включващи мистицизъм, инициации, лечения с чудодейни средства и прилагане на катартични практики за спасение на общностите от епидемии, зарази и епизотии.

Подобен аналитичен маниер на работа откривам и в две от статиите във втората обособена от мен група от шест статии. Имам предвид статия №4 и №8, доколкото останалите четири са свързани с различни аспекти на орфическото учение и свързани с него артефакти. В първата от тях Йорданова се спира на различни стратегии при подхода към теорията на Аристотел за комедията, а в статия №8 – на влиянието на съвременните литературни теории върху методологията на класическите изследвания. Тези текстове представят кандидатката като широкопрофилен класически филолог с интереси в методологията на класическите студии.

Накрая ще се спра накратко и на предложеното за рецензиране „Ръководство по фармацевтична терминология“, където няма да спестя някои критични бележки, защото то – тъй като не е отпечатано – би могло да спечели от тях. Най-напред относно заглавието, което е доста подвеждащо. Всъщност това е едно по-подробно описание на механизмите на създаване на търговските имена на лекарствените средства, на които в учебниците по фармацевтична терминология се отделя по-малко внимание (например в изданието през 1995 г. учебник *Lingua pharmaceutica* на И. Кръстева и П. Стоянова това е направено на с. 192–194) – в този ред на мисли то има своето място. Текстът е в обем от 30 с. и е придружен от три приложения, от които първите две на термоелементи в търговските наименования, а третото (42–105 с.) – списък на лекарствените средства на българския пазар, който без пояснения за начина на образуване на съответното наименование не намирам да е особено полезен. Налице са и някои фактологични грешки, които не бива да се допускат в такава важна област като фармацевтичната терминология, от които ще посоча следните: на с. 23 се постулира глагол *cido* вместо да се каже, че термоелементът *-cid-* е от миналата основа на *caedo* – *cecīdi*; *repticus* не е латинско, а старогръцкото отглаголно прилагателно *πεπτικός* 3 (*πέσσω* – варя, готвя);

елементът -oestr- при хормоналните средства трябва да се изведе от οἴστρος – *стъришел*, така че не може да означава „страст“ (с.38).

Кандидатката е участвала в множество научни конференции и конгреси и е посочила близо 40 забелязани цитирания, които показват, че нейната продукция представлява интерес за научната общност.

В заключение: Като имам предвид няколко обстоятелства около този конкурс и разглежданата кандидатура, а именно: общата добра подготовка по класически езици и антична култура на кандидатката, липсата на друг кандидат и необходимостта от трайно обезпечаване на учебния процес по латински език и фармацевтична терминология във Факултета по химия и фармация, където кандидатката вече е преподавала на хонорар четири години, предлагам на уважаемото Научно жури да предложи на ФС на гореспоменатия факултет гл. ас. д-р Михаела Йорданова да заеме академичната длъжност „доцент“ на половин щат.

проф. д.ф.н. Мирена Славова

София, 5 юли 2016 г.